

Traditie en mode in naamgeving

In onze jeugd in de jaren veertig scoorden de Germaanse namen Jan, Piet en Kees het hoogst. Het is duidelijk dat de traditionele naamgeving vooral na 1945 op de tocht is komen te staan. We moeten concluderen dat onze oude eigennamen steeds meer

plaats maken voor vreemde 'internationale' benamingen.

Ter illustratie hiervan slaan we de familieberichten van een willekeurige krant op: het Brabants Dagblad van 11 mei 2002. Daarin lezen we onder de geboorteberichten enkel de volgende

jongens- en meisjesnamen: Sem, Ralph, Harmen Anthony, Wes, Thomas, Luud en Niels, en Jaynie, Marit, Lizzy, Amber, Rosan, Nikki, Joa, Imke en Mella.

Wim Daniëls beklagde zich in zijn wekelijkse taalcolumn in het Brabants Dagblad van 16 mei 2002, daags na de landelijke 'Fortuynverkiezingen', over het feit dat er op verschillende kieslijsten geen voornamen voorkwamen. Voorheen stemde hij meestal op iemand die Wim heette. Op het totaal van alle lijsten kwamen deze keer nog zes Wimmen voor, maar Daniëls stemde op een vrouw; op Ciska of op Ties. Het stukje zegt, behalve over het stemgedrag van de schrijver, ook iets over de veranderende naamgeving in Nederland. Hij noemt Wim een naam uit de jaren vijftig en het valt hem mee dat er nog zo veel zijn; ook Jan blijkt het op de lijsten nog heel goed te doen: 14 Jannen!

Het zal op de snel verjongende lijsten snel anders gaan worden.

De Telegraaf van 15 juni 2002 berichtte over een kind dat de naam Napoleon had gekregen. Bij die gelegenheid meldde een zegsman van het Amsterdamse Bevolkingsregister dat een naam alleen geweigerd wordt als de ambtenaar die ongepast vindt. 'Schuttingwoorden zullen we nooit accepteren en stoel of zo kan ook niet'. Uit navraag bij de Sociale Verzekeringsbank, de instantie die de aanvragen



De populaire ex-heilige Nicolaas, beter bekend als Sinterklaas. De weldoener, gezien de aanwezigheid van runderen hier afgebeeld als slagerspatroon, schonk zijn naam aan de talloze Klazen. (Afb. uit: J. Verspaandonk, 'Het Hemels Prentenboek. Devotie- en bidprentjes vanaf de 17e eeuw tot het begin van de 20e eeuw', Hilversum 1975).



In de binnentuin van het Capucijnenklooster aan de Van der Does de Willeboissingel staat het beeld van de heilige Franciscus van Assisi. De heilige bracht vele ouders op het idee hun zoon Frans of (hier in de regio) Cis te noemen. De foto dateert uit 1948.
(Foto: Stadsarchief, collectie Het Zuiden)

voor kinderbijslag bijhoudt, blijkt dat er steeds meer aparte namen worden gekozen. Zon, maan, sterren, edelstenen, bloemen, vogels, artiesten, schrijvers, schilders, plaats- en landennamen, alles blijkt te kunnen: Palermo, Passie, Dynamite, Jihad, Koh-i-

noor, Azalea, Bingo, Dior, Hosanna, Fanta, Silan, Sunil, Spijker... En welke namen zijn op dat moment het populairst? Voor meisjes: Sanne, Lisa, Anne, Fleur en Anna. Voor jongens ziet de landelijke topvijf er als volgt uit: Thomas, Daan, Tim, Lars en Rick. En welke naam wordt in Amsterdam het meest aan jongens gegeven? Mohammed! Typisch Hollands... Laten we eens proberen na te trekken hoe het met de naamgeving in onze regio ging. De voornamen veranderden na de Tweede Wereldoorlog steeds meer in de richting van de Nederlandse taal.

Oude vrouwennamen zoals *An* of *Han* (Johanna, Anneke), *Bertha* (Lamberta of Huberta), *Bet* (Elisabeth, Betsie, Els, Lies, Ellie), *Die(j)n* (Gijsberdina of Ardina, Dinie), *Dok* (Judoca), *Dot* of *Door* (Dorothea of Theodora, Thea, Dorrie), *Gond* (Allegonda, Gonnje), *Jaan* (Adriana of Juliana), *Leen* (Helena, (H)Ellen, Ellie), *Drika* (Hen(d)rica, Hennie), *Kaat* (Catharina, Rina), *Kee* (Cornelia, Nellie, Lia), *Klaasje* (Nicola-zina), *Mein*, *Mien* of *Mina* (Wilhelmina, Wil), *Merle(j)*, *Miet*, *Miep* of *Mia* (Maria, Ria, Marieke, Mieke), *Pietje* en *Nel* (Petronella, soms ook Cornelia, Neeltje), *Net* (Antoinette, Tonnie), *Pauw* (Paulien, Lien), *Sie(j)n* (Clazina, Josina of Francina), *Sein* (Josina), *Stie(j)n* (Christina, Chris), *Thera* (Walthera), *Trie(j)n* (Catharina, Kaatje, Kitty), en *Trui* (Gertruda, Gertrudis, Truus) en mannennamen als *Bert* (Lambertus, Hubertus, Libertus of Norbertus), *Cis* (Franciscus, Frans), *Cel* (Marcelis), *Driek* of *Hein* (Hen(d)ricus, Henk, Harrie), *Dookus* (Judocus), *Dot* of *Dorris* (Theodorus, Theo), *Gret* (Gerardus, Gerrit, Geert), *Helmus* (Wilhelmus of Guilhelmus), *Hermus* (Hermanus, Hermus), *Hannus*, *Has* of *Jehan* (Johannus, Jan, Jo, Johan), *Hem* en *Helmus* (Hermanus, Wilhelmus, soms ook Guilhelmus), *Huib* (Hubertus, Huub), *Jas* of *Janus*, (Adrianus, Adri, Jos), *Jopper*, *Jop* (Joze-

fus, Job), *Kobbus* of *Kup* (Jacobus, Koos, Sjaak, Jacques), *Kriest* (Christianus, Chris(t)), *Luik* (Lucas, Luuk), *Monnus* (Hermanus, Herman), *Mrinus* (Marinus, Rinus, Rien(ie), Mari), *Narus* (Leonardus, Leo), *Niek* (Nicodemus, Nicolaas, Nico), *(K)Nillus* (Cornelis, Cor), *Nol* (Arnoldus, Noud), *Peer* (Petrus, Pie(j)t, Peter), *Sjaan* (Christianus, Corstianus), *Sjef* (Josephus), *Tienus*, *Ties* of *Tien* (Martinus, Tinie, Maarten), *Tirrus* (Waltherus, Wout), *Toon* (Antonius, Anton, Ton, Tonnie) en *Wiet* (Ludovicus, Lowie, Lewie, Louis) verdwenen geleidelijk aan.

Was het in de Brabantse steden en dorpen rond de helft van de vorige eeuw nog vrij gebruikelijk iemand te noemen met een van zijn vaders (en grootvaders) voornaam afgeleide naam, in de eenentwintigste eeuw telt meestal nog alleen de officiële familienaam. Een voorbeeld: onze vader (1907 - 1980) heette in ons dorp voor elke autochtoon nog Piet van *Gret van Grarus Gurtjes* of verkort *Piet Gurtjes* en zijn officiële achternaam Swanenbergh werd nauwelijks gebruikt. De naamgeving *Gurtjes* had wel degelijk een functie; er waren in onze omgeving meer grote families met de naam Swanenbergh. De ene tak werd vanouds *de Zwontjes* genoemd, de andere *de Koffiepotjes* en de derde *de Gurtjes*. (Naast deze drie aan elkaar verwante takken komen ook nog Swanenbergen voor met de bijnaam *de Looier*.) *Gurt* is net als *Goort* en *Govert* een afgeleide vorm van Godefridus. *Gurt* is de naam die aan de basis staat van brede takken van de stamboom van de Swanenberghs. (De Godefridus waarop *Gurt* teruggaat, trouwde in 1811 met Geertrui van Grinsven.)
(wordt vervolgd)